

Sygn. akt III AUa 74/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Rzeźniowiecka

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska

SSA Beata Michalska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Aleksandra Słota

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 listopada 2017 r. w Ł.

sprawy I. U.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 16 listopada 2016 r. sygn. akt VIII U 60/16

1. oddała apelację;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz I. U. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 74/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 16 listopada 2016r., w sprawie o sygn. akt VIII U 60/16, Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. z 18 grudnia 2015r. i przyznał I. U. prawo do emerytury od 18 listopada 2015r. (punkt 1) oraz zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującego się 180 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 2).

Rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach faktycznych i prawnych:

I. U., ur. (...), był zatrudniony na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Zakładach (...) S.A. w Ż. od 4 lipca 1971 r. do 3 lipca 1973 r. oraz od 3 kwietnia 1989 r. do 30 września 2000 r. W tym czasie od 19 sierpnia 1991 r. do 10 maja 1999 r. świadczył stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych, jako maszynista ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych wymienioną w wykazie A, dziale V, poz. 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm).

W okresie od 15 lutego 1974 r. do 30 marca 1989 r. wnioskodawca pracował na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. na stanowisku traktorzysty/ kierowcy ciągnika. Spółdzielnia Kółek Rolniczych w D. świadczyła usługi dla różnych podmiotów, w tym i dla Zakładów (...) w Ż.. Od momentu przyjęcia do pracy u tego pracodawcy wnioskodawca pracował w transporcie. Wnioskodawca rozpoczynał pracę przed godziną szóstą, kiedy odbywało się tankowanie traktora, a w trasę wyjeżdżał o godzinie siódmej. Wnioskodawca przewoził materiały budowlane ze żwirowni do zakładu, piasek do zakładu (...), był też oddelegowany do cukrowni w D., świadczył usługi transportowe na rzecz (...) Przedsiębiorstwa Budowlanego i woził żwir z G.. Każdy kierowca miał przypisany swój ciągnik. (...) w D. miała cztery oddziały, baza była w (...)Pasięka, gdzie znajdował się ciągnik wnioskodawcy. Żwirownia - G. oddalona była od bazy o ponad 40 kilometrów, a miejsca w które wnioskodawca dowoził materiały były oddalone od bazy od 15 do 20 kilometrów. Delegowanie do wykonywania określonych prac transportowych na rzecz określonego usługobiorcy trwało po kilka miesięcy. Na rzecz zakładu (...) wnioskodawca jeździł od początku zatrudnienia do odbywania służby wojskowej. Po wojsku świadczył usługi na rzecz Cukrowni w D. nieprzerwanie w transporcie. Najczęściej na rzecz zakładu (...) pracowało do siedmiu ciągników z (...), który świadczył też usługi na rzecz innych firm np: Mleczarni w Ż., czy do Zakładu (...) w Ż.. Odległość pomiędzy (...) a bazą wyniosła około 1,5 – 2 km. Wnioskodawca za zgodą przełożonych zostawiał tam ciągnik. Czasami wnioskodawca jeździł też na dalsze odległości np. do D., gdzie transport w obie strony z załadunkiem i wyładunkiem trwał siedemnaście godzin bądź do W.. Zdarzało się, że w obie strony jechał ciągnikiem po 12 godzin. Wnioskodawca pracował też w polu, a gdy nie było prac wyjazdowych czy polowych, to miał płacone wynagrodzenie z „warsztatu”. Jak ustalił Sąd Okręgowy, wnioskodawca otrzymywał dodatek za pracę w „warsztacie”: w 1978 r. - w kwietniu oraz częściowo w marcu, gdyż w tym miesiącu miał też „kurs”; w 1979 r. - w styczniu, lutym oraz maj - wrzesień; w 1980 r. - w styczniu i lutym. Ponadto otrzymywał w poszczególnych miesiącach dodatki za pracę w warunkach szczególnych. W miesiącach zimowych prace w polu nie były prowadzone. W okresach wiosennych i żniwnych były większe zapotrzebowanie na pracę w polu niż w transporcie. Czasami transport dotyczył bardzo bliskich baz w odległości około 1 - 3 km, tak więc po wykonaniu tych czynności dyspozytor kierował wnioskodawcę do indywidualnych rolników w celu wykonania usługi rolniczej. Na bazie (...)Pasięka było od 12 do 15 traktorzystów. Ilość traktorów pracujących w polu była uzależniona od ilości zamówień. Wnioskodawca przez około rok czasu woził nieprzerwanie surowce dla P.-G.. Zdarzało się, że wnioskodawca wywoził odpady na wysypiska. W maju zajmował się czyszczeniem ostojników, tj. odpadów poprodukcyjnych i ich wywożeniem, które trwało przez drugie półrocze określonego roku.

W okresie od 24 kwietnia 1974 r. do 12 kwietnia 1976 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową. Po odbyciu służby wojskowej wnioskodawca powrócił do pracy w (...) w dniu 4 maja 1976 r. i ponownie wykonywał pracę kierowcy ciągnika.

Wnioskodawca posiada łącznie ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Ubezpieczony nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego. W dniu 18 listopada 2015 r. złożył wniosek o emeryturę i decyzją z dnia 18 grudnia 2015r. odmówiono mu prawa do emerytury z uwagi na to ,że na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodnił staż pracy w szczególnych warunkach w ilości 7 lat, 3 miesięcy i 16 dni w okresie od 19 sierpnia 1991 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) w Ż. na stanowisku operatora.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonych dowodów zarówno w postaci dokumentów znajdujących się w aktach osobowych ze Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. oraz dokumentów z akt emerytalnych a także osobowych źródeł dowodowych w postaci zeznań wnioskodawcy oraz świadków pracujących ze skarżącym w tym zakładzie pracy na tych samych stanowiskach : M. K. - w latach 1983 – 1992 i S. Z. - w latach 1974 – 1985, którzy ujawnili zakres obowiązków wnioskodawcy i potwierdzili charakter jego pracy. W ocenie Sądu Okręgowego, świadkowie mają uzupełniającą wiedzę na temat charakteru zatrudnienia ubezpieczonego w spornym okresie czasu w (...) w D. i nie mają interesu w tym, by zeznawać na jego korzyść, gdyż są dla niego osobami obcymi. Stanowią oni tym samym wiarygodne źródło dowodowe.

Nadto zeznania wnioskodawcy oraz świadków nie zostały zasadnie podważone przez organ rentowy w toku procesu.

W uzasadnieniu stanu prawnego przywołano art. 184 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 748 z późn. zm.),

§2, 3 i 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm) . W ocenie Sądu Okręgowego, wnioskodawca udowodnił, że w spornym okresie zatrudnienia w (...) w D. od 15 lutego 1974 r. do 30 marca 1989 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach jako kierowca ciągnika zgodnie z wykazem A do powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. , gdzie są wymienione w dziale VIII (transport) poz. 3 prace kierowcy ciągnika, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych Nadto praca na stanowisku kierowcy ciągnika kołowego, gąsienicowego i pojazdu gąsienicowego wymieniona jest w wykazie A dziale VIII (transport) poz. 3 pkt. 1-3 stanowiącego załącznik do Zarządzenia Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. (Dz. Urz z 1988 r., Nr 2, poz. 4 – 5) . Zdaniem Sądu Okręgowego, mimo że dział VIII dotyczy transportu, a zakład pracy odwołującego się należał do branży rolniczej, nie ma przeszkód do zakwalifikowania pracy świadczonej przez odwołującego się w spornym okresie. Nie ma znaczenia czy odwołujący się kierował ciągnikiem na drodze czy też w trakcie prac polowych, bo wykonywał również i w tym czasie takie same czynności kierowcy. Jednocześnie Sąd Okręgowy podkreślił, że ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że (...) w D. świadczyła usługi dla wielu zakładów, a wnioskodawca świadczył usługi transportowe na rzecz różnych zakładów. W polu pracował szczególnie gdy nie było pracy w przewozowej. W tej sytuacji mimo okoliczności, że przez cały spory okres wnioskodawca nie wykonywał jako kierowca ciągnika tylko usług transportowych , ale także przez znaczną części tego okresu świadczył prace na polu, to charakter jego zatrudnienia odpowiada określonemu w dziale VIII poz. 3 cytowanego wykazu A załącznika do cyt. rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. W ocenie Sądu okres odbywania przez wnioskodawcę służby wojskowej w trakcie zatrudnienia w (...) w D. od 24 kwietnia 1974 r. do 12 kwietnia 1976 r. podlega również zaliczeniu do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym z uwagi na pracę w szczególnych warunkach zgodnie z uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 02.07.2015 r. III UZP 4/15, opubl. Biuletyn SN 2015/7/18 - 19.

W ocenie Sądu Okręgowego, w przedmiotowej sprawie zgromadzony materiał dowodowy wskazuje bezsprzecznie, że w okresie co najmniej 15 lat (w tym w spornym okresie od 15 lutego 1974 r. do 30 marca 1989 r.) wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał czynności zaliczane do pracy w warunkach szczególnych. Bowiem do uznanych przez organ rentowy 7 lat, 3 miesięcy i 16 dni należy zaliczyć okres sporny , który nawet po odliczeniu prac warsztatowych (17 miesięcy) da okres ponad 13 lat pracy bezpośrednio na ciągniku. Zgodnie z art.100 ust.1 i art. 129 ust. 1 cytowanej ustawy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł, jak w punkcie 1 sentencji wyroku, uznając odwołanie wnioskodawcy za zasadne.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył organ rentowy i zarzucił:

- naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. polegające na wydaniu wyroku na podstawie dowolnej oceny dowodów;
- naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i ustalenie prawa do emerytury pomimo nie udokumentowania wymaganego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Apelujący wskazał ,że wnioskodawca przedłożył na sporny okres świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z powołaniem na wykaz A, dział VIII poz. 3 ale w resorcie administracji i gospodarki terenowej . Z dokumentu tego wynika, że był nie tylko kierowcą ciągnika, ale także operatorem kombajnu oraz wykonywał prace chemizacyjne (prawdopodobnie prace opryskowe na polach). Wskazuje to zatem na prace przede wszystkim polowe, a sporadycznie na transportowe, głównie zimą tj. zgodnie ze złożonym przez odwołującego się wyjaśnieniem. Zdaniem skarżącego, organ odwoławczy dokonując oceny zgromadzonego materiału dowodowego w tym wyjaśnieniu wnioskodawcy i zeznań świadków, błędnie przyjął, że pomimo, iż wnioskodawca przez cały okres sporny nie

wykonywał jako kierowca ciągnika tylko i wyłącznie usług związanych z transportem w sensie przewożenia rzeczy drogami publicznymi, ale także przez znaczną część tego okresu świadczył prace na polu, to jednak charakter jego zatrudnienia odpowiada stanowisku wymienionemu w dziale VIII, poz. 3. Postępowanie dowodowe przeprowadzone przez sąd w niniejszej sprawie potwierdziło wykonywanie pracy na stanowisku kierowcy ciągnika, tj. pracy przy obsłudze ciągników, ale zarazem wskazało na fakt, iż do obowiązków wnioskodawcy należało obok przewozu materiałów, również świadczenie przede wszystkim prac polowych i sporadycznie „warsztatowych”. Te dwie ostatnie kategorie prac nie stanowią zatrudnienia w warunkach szczególnych, co burzy zarówno stały charakter stażu szczególnego i jego pełnozakresowy wymiar czasu pracy.

Zdaniem apelującego, materiał dowodowy potwierdził, iż wnioskodawca w spółdzielni kółek rolniczych wykonywał tylko okazjonalnie zadania typowo transportowe kierowców ciągników, a które stanowiły zaledwie część obowiązków obok tych podstawowych związanych z pracami polowymi. Jak się ponadto okazało pewien zakres obowiązków wnioskodawcy nie był związany z pracami na ciągniku ani w transporcie, ani przy pracach polowych (prace w warsztacie). Sąd nie dokonał szczegółowego rozdzielenia tych prac i praktycznie przyjął cały sporny okres, traktując go jako szczególne zatrudnienie o stałym charakterze i świadczonym w pełnym wymiarze. W rezultacie tych ustaleń faktycznych nie można przyjąć, iż wnioskodawca w warunkach szczególnych w całym okresie pracy w spółdzielni pracował w ciągłości, co w sposób istotny rzutuje też na bezkrytyczne doliczenie do przyjętego stażu zasadniczej służby wojskowej. Brak szczegółowego rozważenia w jakim to czasie pracy (na jakim stanowisku pracy) wnioskodawca odszedł do służby wojskowej oraz na jakie stanowisko pracy powrócił po jej zakończeniu powoduje, że ustalenia sądu I instancji są nie tylko niekompletne, ale i błędne.

Przedmiotowy wyrok zatem narusza także przepis prawa materialnego tj. art.184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez jego zastosowanie w sytuacji, gdy nie została spełniona przesłanka stażu szczególnego albowiem jako okresu pracy w warunkach szczególnych, nie można kwalifikować zatrudnienia w charakterze traktorzysty wykonującego prace polowe oraz innych prac nie wymienionych wprost w odpowiednim wykazie. Zgodnie z załącznikiem do wskazanego wyżej rozporządzenia w dziale VIII dotyczącym prac „W transporcie i łączności” pod poz. 3 zostały wymienione „Prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gaśnicowych”. Wymienienie w wykazie A, dziale VIII pod pozycją 3 prac kierowców ciągników i kombajnów nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek zadaniach a nie tylko transportowych. Sąd stwierdził, że nie można swobodnie ani dowolnie wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w rozporządzeniu. Analogiczną argumentację prezentuje w swych orzeczeniach Sąd Apelacyjny III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł.: Wyrok z dnia 17 kwietnia 2015r. sygn. akt III AUa 772/14 Wyrok z dnia 28 kwietnia 2015r. sygn. akt III AUa 913/14 Wyrok z dnia 29 kwietnia 2015r. sygn. akt III AUa 862/14 Wyrok z dnia 12 maja 2015r. sygn. akt III AUa 922/14. Reasumując apelujący podnosi, iż zaliczenie spornego zatrudnienia było bezpodstawne, a co za tym idzie także bezpodstawne było przyznanie prawa do emerytury.

Wskazując na te zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja organu rentowego okazała się ostatecznie niezasadna, mimo słuszności części zarzutów dotyczących naruszenia prawa materialnego, albowiem nie można podzielić argumentacji Sądu I instancji co do tego, że praca na stanowisku kierowcy ciągnika jest w każdym przypadku pracą wykonywaną w szczególnych warunkach z uwagi na specyfikę pracy na danym stanowisku w oderwaniu od branży, w której praca ta jest wykonywana.

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t.: Dz.U. z 2017r., poz.1383) ubezpieczeni urodzeni, jak wnioskodawca, po dniu 31 grudnia 1948 r., uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 tej ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy

i nieskładkowy, o którym stanowi art. 27 ustawy, tj. 25 lat dla mężczyzn (wnioskodawca udowodnił 25 lat, 5 miesięcy i 3 dni). Niezbędnym warunkiem jest również nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (wnioskodawca nie przystąpił do OFE). Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) winien też wykazać co najmniej 15 lat pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wymienionych w załączniku do przedmiotowego rozporządzenia. Jak wynika z cytowanych przepisów rozporządzenia i ukształtowanego na ich tle orzecznictwa Sądu Najwyższego, praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 281).

W świetle powołanych przepisów istotą sporu w niniejszej sprawie była analiza charakteru pracy ubezpieczonego zatrudnionego w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. od 15 lutego 1974 r. do 30 marca 1989 r. na stanowisku traktorzysty/ kierowcy ciągnika z punktu widzenia uprawnień emerytalnych i możliwości jej zakwalifikowania wg wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. działu VIII zatytułowanego „transport” pod poz. 3, gdzie wskazano m.in. stanowisko kierowców ciągników.

Sąd Okręgowy dokonując subsumpcji ustalonego stanu faktycznego do obowiązujących przepisów prawa, wadliwie uznał, że przy ocenie charakteru pracy pracownika zatrudnionego przy „pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości” nie ma znaczenia specyfika „technologii” branży, w której praca jest wykonywana, oraz jej zakwalifikowanie w rozporządzeniu, zawierającym kwalifikacje stanowiskowo-branżowe. W tym miejscu należy podkreślić, że Sąd odwoławczy, w ramach apelacji pełnej dokonuje samodzielnie subsumpcji prawa, nie jest w tym zakresie związany poglądami wyrażonymi przez sąd niższej instancji.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko wyrażone w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2013r., I UK 172/13, nr LEX 1467147 (i apelacji ZUS), że wymienienie w wykazie A, dziale VIII, pod pozycją 3 prace kierowców ciągników i kombajnów nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek zadaniach, a nie tylko transportowych. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych bez względu na miejsce i rodzaj zostały bowiem wymienione w dziale XIV wykazu A zatytułowanym "prace różne". Tak zostały ujęte np. prace przy spawaniu czy naprawie pomp wtryskowych. Inne działy wykazu obejmują wymienione w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami. Nie można uznać, że praca kierującego ciągnikiem jest zawsze pracą "w transporcie", nawet jeżeli kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika typowe prace polowe. Zdaniem Sądu Najwyższego, umieszczenie wskazanych stanowisk w dziale VIII w transporcie i łączności, mimo ujęcia pracy traktorzysty, kombajnisty lub pojazdu gąsiennicowego odrębnie od pracy kierowcy samochodów ciężarowych, autobusów i pojazdów specjalistycznych, łączy szkodliwość tejże pracy nie z faktem prowadzenia tych pojazdów, lecz z faktem ich prowadzenia przy uwzględnieniu specyfiki "technologii" pracy w transporcie i obciążen psychofizycznych związanych z uczestnictwem takich pojazdów w ruchu publicznym. Obciążen, których nie ma, jak uznał ustawodawca, przy wykonywaniu prac na wskazanych stanowiskach w rolnictwie, gdzie dominują prace polowe. A zatem w ocenie ustawodawcy, uciążliwość pracy traktorzysty nie wynika z samej specyfiki pracy kierowcy ciągnika niezależnie od tego, na czym ta praca polega, tylko z zagrożeń związanych z pracą na tym stanowisku w transporcie. Niewątpliwie zaś prace polowe należą do typowych prac rolniczych i nie mają żadnego związku z ruchem drogowym i transportem. W stanie faktycznym, na gruncie którego zapadł cyt. wyrok Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2013r., nie uwzględniono do okresu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia ubezpieczonego na stanowisku traktorzysty w Spółdzielni Kółek Rolniczych, ale tylko w zakresie wykonywania przez niego prac polowych. Nie kwestionowano natomiast prawa do uwzględnienia do stażu pracy wymienionej w wykazie A, dziale VIII, pod poz.3 zatrudnienia w (...) na stanowisku traktorzysty wykonującego prace transportowe. Również

w najnowszym wyroku Sądu Najwyższego z 23 lutego 2017r., w sprawie I UK 76/16, przyjęto, że wykładnia językowa regulacji zawartej w wykazie A dział VIII poz. 3 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., przy uwzględnieniu przyjętej przez rozporządzenie kwalifikacji branżowo-stanowiskowej oraz przy uwzględnieniu systematyki przepisów, nie pozwala na kwalifikowanie a priori pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych wykonujących pracę w rolnictwie, jako pracy w szczególnych warunkach. Nie ma przesłanek, aby z góry zakładać, że wykonywanie prac na wskazanych stanowiskach - niezależnie od branży, w której praca jest wykonywana - związane jest z taką samą szkodliwością pozwalającą na zaliczenie tego okresu jako uprawniającego do nabycia emerytury w obniżonym wieku.

Analogicznie w niniejszej sprawie w odniesieniu do okresów zatrudnienia wnioskodawcy w (...) w D. na stanowisku kierowcy ciągnika koniecznym było zbadanie, w jakich okresach wnioskodawca wykonywał prace polowe, a w jakich prace transportowe celem ustalenia okresów jego pracy w warunkach szczególnych. Wbrew jednak zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłowe postępowanie dowodowe w celu dokonania ww. ustaleń istotnych w sprawie. Ponieważ uzasadnienie Sądu I instancji zawiera w zakresie tych ustaleń pewne nieścisłości, Sąd Apelacyjny dla porządku wskazuje, że z treści załączonych do akt oryginalnych dokumentów pracowniczych, których wiarygodności apelujący nie podważa, wynika, iż wnioskodawca został zatrudniony w Spółdzielni Kółek Rolniczych na podstawie umowy o pracę z 15 lutego 1974r. na stanowisku traktorzysty. Kolejne angaże otrzymywał na stanowisku kierowcy ciągnika. W aktach osobowych znajdują się też oryginalne dokumenty (pозew z 23 stycznia 1988r., rozwiązanie umowy o pracę z 18 stycznia 1988r., pismo pracownika z 23 stycznia 1987r. – na k.29,35,40 akt osobowych), które odnoszą się do wyjazdu wnioskodawcy ciągnikiem rolniczym do (...) w Ł. „celem odbioru materiałów hutniczych niezbędnych do wykonywania elementów kooperacyjnych dla fabryki” i transportu cukru od 27 listopada do 22 grudnia 1987r. na rzecz Cukrowni (...). Dokumenty te korespondują przy tym z treścią zeznań dwóch obcych świadków, współpracowników wnioskodawcy: M. K. - w latach 1983 – 1989 i S. Z. - w latach 1974 – 1985. Sąd Okręgowy uznał te dowody za miarodajne. Również apelujący podnosząc zarzut naruszenia art.233 §1 k.p.c., nie kwestionuje wartości dowodowej tych zeznań i okoliczności wynikających wprost z tych dowodów. Świadkowie zgodnie zeznali przy tym, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia w (...) w D. był kierowcą ciągnika transportowego. Obaj wyjaśnili, że w (...) był podział sprzętu, lepsze ciągniki przeznaczone były głównie do prac transportowych a gorsze, które nie nadawały się do transportu - do prac polowych. Każdy kierowca miał swój ciągnik. Był też podział na traktorzystów wykonujących w większości prace polowe i tych pracujących przede wszystkim w transporcie. Obaj świadkowie zeznali przy tym zgodnie, że wnioskodawca obsługiwał zawsze dobry sprzęt i jeździł głównie w transporcie, a praca w transporcie trwała cały rok. Wg ustaleń Sądu Okręgowego, poczynionych w oparciu o zeznania ww. świadków, (...) obsługiwała w zakresie transportu różne inne zakłady – Zakłady (...) w Ż., cukrownię w D., (...) Przedsiębiorstwo Budowlane, Mleczarnię w Ż. czy Zakład (...) w Ż..

Uzasadnienie Sądu Okręgowego zawiera pewne sprzeczności, ponieważ mimo oparcia ustaleń faktycznych na treści powołanych wyżej zeznań i przyjęciu, że wnioskodawca wykonywał prace polowe tylko wtedy, gdy nie było pracy w transporcie, jednocześnie wskazał, że świadczył prace na polu przez znaczną część tego okresu. To ostatnie stwierdzenie pozostaje jednak w sprzeczności z wcześniejszymi ustaleniami Sądu Okręgowego, ale też nie ma potwierdzenia w żadnych zgromadzonych w sprawie dowodach. W rezultacie z ustaleń Sądu Okręgowego opartych na niekwestionowanych przez organ rentowy dowodach z zeznań świadków (które nie pozostają w sprzeczności z dowodami z dokumentów) wynika, że wnioskodawca pracując w (...) w D. przez przeważającą część okresu zatrudnienia pracował jako kierowca ciągnika w transporcie (świadkowie zeznali, że pracował głównie w transporcie). A zatem przy tak ustalonym stanie faktycznym, gdyby nawet przyjąć (co nie wynika z treści zeznań powołanych świadków, którzy twierdzą, iż wnioskodawca wykonywał prace transportowe przez cały rok), że wnioskodawca w okresie wzmoczonych prac polowych przez około 4 miesiące (od maja do sierpnia) w roku świadczył obok prac transportowych również prace polowe, to w pozostałym okresie co najmniej 8 miesięcy w każdym roku kalendarzowym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał obowiązki kierowcy ciągnika w transporcie. A zatem okres zatrudnienia od 15 lutego 1974r. do 30 marca 1989r. należałoby uwzględnić w rozmiarze co najmniej 105 miesięcy zatrudnienia w szczególnych warunkach: od 15 lutego do 23 kwietnia 1974r., tj.2 pełne miesiące oraz od 13 kwietnia 1976r. do 30 marca 1989r. oraz 4 miesiące w 1976r. i 12 lat po 8 miesięcy, tj.96 i 3 miesiące

1989r. Od tej liczby należy odjąć miesiące pracy, kiedy wnioskodawca ma wpisane w kartach zatrudnienia adnotację „warsztat” – III-IV 1978r.; I-II/V-IX 1979r.; I 1980r. (por. karty wynagrodzeń – na k.3-14 akt osobowych), a więc 6 miesięcy pracy w warsztacie (okres od maja do sierpnia 1979r. odliczono wcześniej jako okres ewent. prac polowych). Dla porządku trzeba wskazać, że z oryginalnych kart płacowych nie wynika, aby w lutym 1980r. wnioskodawca pracował w warsztacie, ponieważ dodatek za „warsztat mechaniczny” odnosi się tylko do stycznia 1980r. Istotna sprzeczność w uzasadnieniu Sądu Okręgowego dotyczy też liczby miesięcy ujętych w zapisach kart płac jako „warsztat”. Z zapisów wynika, że były to 2 miesiące w 1978r., 7 miesięcy z 1979r. i jeden miesiąc w 1980r., co w sumie daje 10 miesięcy. Mimo identycznych ustaleń na stronie 2 uzasadnienia (z pomyłką co do lutego 1980r.), w końcowej części uzasadnienia Sąd Okręgowy mylnie podaje, że było to 17 miesięcy, a w ustaleniach faktycznych wskazuje 11 miesięcy. Reasumując, z ustaleń Sądu Okręgowego popartych treścią oryginalnych zapisów w kartach płac (z uwzględnieniem pomyłki co do II 1980r.) należy uznać, że powyższe dokumenty wskazują, iż wnioskodawca w spornym okresie przez 10 miesięcy pracował w warsztacie, który to okres (z pominięciem wskazanego wyżej okresu 4 miesięcy prac polowych) należy odjąć od minimalnego okresu pracy wnioskodawcy na stanowisku kierowcy ciągnika w transporcie w wymiarze 105 miesięcy, co daje liczbę minimum 99 miesięcy, a więc 8 lat i 3 miesiące pracy wnioskodawcy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy ciągnika wykonującego prace transportowe. Mając na uwadze niesporny, wynikający z zaskarżonej decyzji, staż pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach w Zakładach (...) S.A. w Ż. w wymiarze 7 lat, 3 miesiące i 16 dni w okresie od 19 sierpnia 1991 r. do 31 grudnia 1998 r., ostatecznie spełnia on warunek co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Stąd zbędne są dalsze rozważania dotyczące możliwości zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej, jako nie mające wpływu na ustalenie prawa do emerytury. Dlatego tylko na marginesie można zaznaczyć, że co do zasady Sąd Apelacyjny w tej części podziela ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu I instancji.

Zarzuty apelacji dotyczące treści świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach są o tyle bezzasadne, że jest to dokument prywatny, który z mocy art.245 k.p.c. stanowi tylko dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w tym dokumencie. Niniejszy dokument został sporządzony przez likwidatora spółdzielni i jego treść co do tego, że obok prac kierowcy ciągnikowego wnioskodawca wykonywał pracę kierowcy kombajnu i chemizacyjne nie ma potwierdzenia w dowodach znajdujących się w oryginalnych aktach osobowych (angaże tylko na stanowisko kierowcy ciągnika) oraz we wpisie w legitymacji ubezpieczeniowej (wpis: „kierowca ciągnikowy”). Tym niemniej jego treść nie jest też sprzeczna z ustaleniami, że w okresie wzmożonych prac polowych obok prac transportowych wnioskodawca świadczył też prace polowe (a więc nie można wykluczyć prac przy chemizacji czy z użyciem kombajnu).

W konsekwencji należało uznać za uzasadnione żądanie strony, która domagała się przyznania prawa do emerytury począwszy od daty złożenia wniosku o świadczenie. Bezspornym było też, że ubezpieczony ma odpowiednio długi ogólny staż pracy i nie był członkiem OFE. Również okres pracy w szczególnych warunkach ustalony przez organ rentowy i Sąd I instancji wyniósł łącznie ponad 15 lat, co oznacza spełnienie ostatniej koniecznej przesłanki na 1 stycznia 1999r., jak wymaga tego art. 184 ustawy o e.r.f.u.s., a zatem nie doszło do naruszenia prawa materialnego. Z tych względów apelacja organu rentowego ostatecznie okazała się bezzasadna i jako taka na podstawie art.385 k.p.c. podlegała oddaleniu.

O kosztach Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 2 k.p.c. oraz art.109§1 k.p.c., zasądzając od ZUS na rzecz strony wygrywającej poniesione koszty procesu, w tym koszty zastępstwa procesowego za II instancję z uwzględnieniem §10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2016, poz. 1668).